

ACC. N:R M. 16695: 1-4

Landskap: Småland Upptecknare: Elisabeth Lundin
Härad: S. Möre Berättare: John Johansson
Socken: ~~Ljungbyhelms storkommun~~ Berättarens yrke: F.d. fjärdingsman
Uppteckningsår: 1965 Född år 1878 i Vassmolösa, Ljungby sn.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-4

LUF 73

Skriv endast på denna sida.

ACC. N:R M. 16695:1

När den nya tiden kom till bygden.

(John Johansson har vid sidan av sin tjänst som fjärdingsman varit småbrukare med ett par tunnland jord, 2-3 nötkreatur och 2 hästar.)

" Samhällsskillnaderna här har varit mycket stora. Något umgänge mellan bönder och stadsbor har inte förekommit under min tid och det 'finare herrskapet' umgicks inte heller med bönderna. Åtminstone inte på festligt plan; kanske en smula i affärer eller i arbetet.

Bröderna Niklasson ägde två stora gårdar i Vassmolösa. Godsägaren Janne Niklasson bodde inte i Vassmolösa och kom bara hit en gång i månaden för att dela ut aglöningen. Det var inte många kronor han delade ut när han kom. En dräng hos J.N. hade i lön 100 kronor om året, en halv tunna råg i månaden, 2-3 tunnor potatis i månaden och ett stop mjölk om dan. (1880-talets slut). Omkring 1900 blev lönevillkoren en aning bättre.

Handelsbod fanns långt innan jag föddes. Den ägdes av en som hette Molander och var inhyst i gästgivaregårdens ena flygel. På 1880-talet hade en gammal gubbe och hans gumma en affär i sin stuga, där de sålde snus kaffe och karameller. Men den kan knappast kallas affär. När järnvägen drogs hit kom det nya affärer och nya saker. Förr fanns det bara litet mat och kaffe inte textil och sådant som nu.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16695:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Häradshövding Lindgren (1800-talets senare hälft) ägde nästan halva socknens gårdar. Han köpte en ångtröska när de kom, som användes på hans gårdar. Godsägare Johansson hade också ångtröska, som han hyrde ut med maskinist till bönderna. Arbetsfolk fick bönderna själv släppa till. På 1880-talet slog olika gårdar sig samman och köpte ångtröskverk. Det var främst i Ljungby. Ett av dessa bolag bestod av 6-7 gårdar varav åtminstone en var ett boställe. Bolagen tröskade åt sig själv och åt andra och det höll de på med tills de billigare el-tröskorna infördes, omkr.1920.

Gästgivaregården ^{ägdes} av godsägaren, som arrenderade ut den. Där fanns 26 hästar, 4 som var godsägarens privata, och 22 till skjuts. Dessutom hade bönderna skjuts. När järnvägen kom, 1897, upphörde bönderna med det, men på gästgivaregården kunde man hyra "hästtaxi" ända till omkr. 1920. 1930 övergick gästgivaregården till att vara vanligt hotell.

En Postdiligens gick mellan Kalmar och Karlskrona. I Vassmolösa fanns en poststation inrymd i "kurran", häradshäktet, Stationen förestods av en postmästare, och den tjänsten inrättades när jag var liten. De som bodde nära "kurran" gick själv och hämtade sin post. Resten bars ut av en kvinna, "Post-Maria", som höll på med det ända till sin död, 1915. "Post-Maria tillryggalade åtskilliga

mil på sin postutdelningsrunda. Av henne kunde bönder inåt landet och skeppare och fiskare vid kusten beställa snus och andra småsaker, som hon sedan köpte och tog med sig nästa gång. 1898, d.v.s. ett år efter järnvägens tillkomst, upphörde diligensen att gå och poststationen flyttades till järnvägsstationen.

små-
(Vägarna sköttes förr av bönderna, som hade var sin sträcka att underhålla. De köpte grus av godsägaren, som ägde ett grustag. Men bönderna hade varken tid eller råd att hålla ^{vägarna} gott skick, och därför var de mycket steniga och gropiga. När staten övertog det hela blev det bättre.

En del emigrerade från Vassmolösa, men inte så många som jag minns. Bl. a. emigrerade tre av mina brorsöner mellan 1915-20. Den ene var sjöman och under en av resorna stannade han helt enkelt kvar i Amerika. Där ordnade han sedan med att en annan av bröderna kunde komma över. Här hemma kunde man ju inte tjäna pengar. Därför åkte han. Ennannan av bröderna emigrerade 'för jag tror han ville inte exercera.'

En hel del folk åkte till Stockholm. Förbättringar i jordbruket har det inte blivit förrän i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. Konstgödning började man med när jag började bli vuxen. Förr var det dålig växt. Raps infördes någon gång på 1900-talets början.

Den första lantbruksskolan, Applarum, inrättades för 70 år sedan i Arby socken av Wulff. Sedan kom flera andra. Det var brukligt att lantbrukarsöner skickades till dessa skolor.

Någon riktig folkskoleundervisning blev här inte förrän ambuleringe folkskolläraren Carl Lindström anställdes. Det var före min tid (1874). När jag började i småskolan vid 7 års ålder hölls undervisningen i ett litet rum där lärarinnan, Ulrika, undervisade 4-5 elever. Den utbildning hon hade var bara att hon lärt sig läsa.

Här har aldrig någon sysslat med något hantverk som extraarbete så länge jag minns. Gårdarna gav den inkomst som behövdes, även om det var knapert för somliga. Hemslöjden har inte heller varit särskilt omfattande.

Första tidningen i Vassmolösa var "Barometern", som började komma ut 1860 eller något i den stilen. Min far och en till hade den ihop och det kostade dem 3 kronor per man och år.

Böcker kunde man köpa i stan.

Mat och dryck - sill och potatis, vatten och bröd - förbättrades i och med att storbönderna fick betala litet mer i lön på 1900-tallets början.

Väckelserörelsen har inte spelat någon roll i denna trakten.